

TITOKZATOS DOLGOK

Már sárgul a táj. A dombok és a folyó felől hűvös, fanyar illatot hoz a szél, és versenyt úsznak a levegőben az ökörnyalak. A lustán nyújtózó város csendjébe bele-bele kárognak a varjak, ami azt jelenti, valóban ősz van. Rakoncátlan kis szélrohamok tépázzák a hatalmas park fáit, és összeborzolják hosszú hajamat. Színes leveleket táncoltatnak zörgetve az ösvény felett, aztán hirtelen minden elcsendesedik, mozdulatlaná válik. A földön megpillantok egy ragyogó fekete anyagból készült flitteres estélyi ruhát. Meghökkenően hat ezen a hétköznapi reggelen.

Óvatosan lehajolok, és felemelem a ruhakölteményt. Ismerős parfümillet csap meg. Épp olyan, mint a Sparkling White Diamonds, amit a férjemtől kaptam karácsonyra. Én pedig csak dugdostam, szagolgattam, és csak nagyon ritka alkalmakkor tettem pár cseppet a fülem mögé vagy a nyakamra. Utoljára egy szilveszter éjszakán használtam. Kicsit zavarosan emlékszem vissza, de azt tudom, hogy épp ez után az éjszaka után tűnt el a férjem. Zaklatottan bolyongok a régi utcákon, a régi házak között, kezemben az estélyi ruhával. Kérdezősködöm ismerőstől, ismeretlentől, és a férjem fényképét mutogatom nekik, míg egy fekete kalapos úr azt mondja, hogy pár éve látta bemenni abba az ódon, magas bérházba, amely a város központi parkja mellett áll.

Végre egy követhető nyom! Egészen eufóriás állapotba kerülök. Tudom, miről beszél az ember. Nagyon is tudom.

Hamarosan már a márványlépcsőket mászom lihegve az öreg bérpalotában, ahol egykor 15 évig laktunk, és ahol szomorúan tapasztalom, hogy mostanra minden megkopott. A lift nem működik. A tetejét szemét borítja. A házmesteri lakás ajtaja be van deszkákkal szegezve. Vajon mi lett a régi házmesternével? Jól emlékszem rá. Az ötven körüli nő az épület takarítása mellett a rigolyás beteg anyját is ápolta. Aztán, amikor az öregasszonyt elvitte a halottas kocsí, a házmesterné felvette a piros selyemruháját, kifestette magát, és elment táncolni a Lord's mulatóba.

A lépcsőház olomberakásos ablaküvegei kitörték. Hirtelen fázni kezdek. Most veszem észre, hogy abban a vékony estélyi ruhában vagyok, amit a parkban találtam. Még rajta van a finom illat. A lépcsőház mennyezetéről fátyolként csüngnek alá a pókhálók, és remegnek a huzattól.

A függőfolyosókról a kilátás a barátságatlan, belső udvarra nyílik, ami aknaszerű, sötét, és félelmetesen mély. Az évtizedek során sokan követtek el itt öngyilkosságot, a mélybe vetve magukat.

Nézem a két épületszárnyat összekötő teraszt, ahonnan rá lehet látni a város déli részére. Régen itt napoztunk, kártyáztunk, és esténként innen bámultuk a távoli, hunyorgó fényeket. A negyedik emeleti folyosón megtorpanok. A plafonon hatalmas lyuk tátong, ahonnan gerenda és nád kandikál ki, azzal fenyegetve, hogy menten a fejemre szakad.

Istenem – gondolom –, milyen szép volt régen ez a hely, pedig már akkor is öreg volt az épület. Sok barátunk járt hozzánk szombat esténként. Verseket olvastak fel, zenéltek, énekeltek, és a festményeiket mutatták be. Most meg csak a múlt és az enyészet jár ide kísértetni.

Nicsak! Egykori lakásunk régi bejárata helyén most új, divatos ajtó terpeszkedik, és cifra rézkilincs díszileg rajta. Hirtelen erős szívdobogást kapok, gyengeség fog el. Leülök a küszöbre pár percre.

Nahát, a kilincs enged, és én belépek a lakásba. Csodálkozva látom, hogy a két szobánkat valakik összevonták, és nagy teremmé alakították át. Halk zene szól. A régi csillárokból gyertyák világítanak sejtelmesen, különös félhomályba burkolva az estélyi ruhás férfiakat és nőket. Mind elegáns, fekete ruhában vannak, kristály poharakkal a kezükben. Néhányan felém fordulnak, de álarc van rajtuk. Mintha egy velencei karneválba csöppentem volna!

Hatalmas tükör csillog a jobb oldali falon. Látom benne a termet, a keringőző párokat, aztán megpillantom magamat is, tetőtől talpig. Karcsú vagyok, magas, és nagyon fiatal. A talált fekete estélyi ruha simul rajtam, ezüst és arany flitterek csillogásával. Szőke hajam kontyba tűzve ragyog. Épp elámulok a saját szépségemen, amikor hozzám lép egy lakáj, megfogja a könyökömet, és szól, hogy most átvezet egy másik terembe, mert valaki találkozni akar velem.

– Milyen jól néz ki Ági – jegyzik meg többen a hátam mögött. Aztán fél füllel azt is hallom suttogni, hogy a férjem akar találkozni velem. Ennek nagyon megörülök. Végre megtaláltam! Arra gondolok, ha meglátja, megint milyen szép és fiatal vagyok, akkor nem fog többé magamra hagyni. Az egykori hálószobánk ajtaját nyitják ki előttem, és én félénken lépek be a felsőtét helyiségbe. A lakáj diszkréten bezárja az ajtót, és magamra hagy. A szívem hevesen ver. Alig kapok levegőt. Megrogyan a térdem. Le akarok ülni, de nincs sehol egy szék. Sőt, semmilyen bútort nem látok. Teljesen üres a szoba, amit megtölt a Sparkling White Diamonds parfüm illata, pedig csak pár cseppet tettem belőle a nyakamra. Ha megérzi a férjem, biz-

tos azonnal előjön, hiszen tőle kaptam ajándékba... Telnek a percek, de nem jön elő senki, mégis mintha árnyak mozognának mindenütt. Meg-megreccsen a padló, és sóhajokat hallok. Hideg fut végig a hátamon, félek.

A súlyos, sárga selyemfüggönyt meglebbenti a szél. Ijedten kapaszkodom bele, és nagyon rossz érzésem támad.

Mit keresek én itt? Mi ez a színházi előadáshoz hasonlító jelenet? Ki írta ezt a furcsa forgatókönyvet? Micsoda szellemtanya ez?

El innen, de rögtön! Várnak rám a gyerekeim. Elhúzzom a függönyt, lenézek az alattam elterülő parkra, aztán kilépek a nyitott ablakon.

A lábammal kitapogatom az ismerős tűzlépcsőt, és gyors iramban mászni kezdek lefelé. Hűvös szél fúj. A Hold éppen eltűnik a palota kupolája mögött. A harmadik és a második emeleten néhány ablakból világosság szűrődik ki. Tehát még lagnak páran az épületben. Lejjebb már sötétebb van, alig látom, hova teszem a talpamat, mert hézagosaak a lépcsőfokok, és érzem, hogy el is fogynak. A két karom fáj, egyre erőtlenebbé válik. Egy idő után már nem bírom tartani magam, csúszni kezdek. Ágaknak ütközöm, melyek eltörnek alattam, és én zuhanok a mélybe.

Épp jön fel a nap. A város ébredszik. Beindul a reggeli forgalom.

A SZÉK HARMADIK LÁBA

Tompa szürke volt az ég, és tejfehér a föld, a fák dermedt fekete árnyak, sehol egy apró színes folt, a sötét palástos pap pedig az istenért sem bírta abbahagyni véget nem érő beszédét, amit láthatóan egyedül csak ő élvezett. Villogott a szeme, hadonásztak hosszú karjai, érces hangja törként döfködte a szívemet. A gyerekek úgy szorították a karomat, hogy teljesen elzsibbadt. A lábam beledermedt a jeges hóba, és úgy tűnt, hogy az a sok ember is a fekete karmú fák alatt kezd lassan egymáshoz fagyni, mint a függőlegesen lógó félbevágott marhák a vágóhíd hatalmas jégkamrájában.

– Ha nem hallgat el, rögtön elájulok – sóhajtottam, és akkor lassan egy nagy, fekete varjú szállt a ravatal felett nyújtózkodó faágra, kicsit hintázott, aztán hirtelen potty, letojta a szónokló vállát. A sötét bársonytaláron úgy ragyogott a nedves varjútrotty, mint egy magas fokozatú érdemrend. A tiszt-

teletes hökkenten elhallgatott, és a megváltó csenden felszabadult sóhajok vitorláztak át.

– Köszönöm – suttogtam, és zsibbadtan indultam a koporsó után a megváltottakkal együtt.

Fújni kezdett a szél, és letört ágak csapódtak az arcomba. A kalapom hirtelen magasra emelkedett, és előreszáguldott, megelőzve a menetet. Utanaszaladtam, de mielőtt elértem volna, megbotlottam egy kiálló, jeges gyökérben, és jól bevartam a fejemet egy alattomosan lapuló kis padba.

A fájdalomtól felriadtam, és lihegve néztem a telehold felfuvalkodott, sáfrányszínű képébe, amely pimaszul bámult be az ablakon. Felmutattam neki a középső ujjamat, aztán a helyére állítottam az éjjeli lámpát, amit álmomban levertem. Lehúzgáltam a derekamra csavarodott hálóinget, és szívdobogva araszoltam ki a fürdőszobába. Ittam egy kevés klóros csapvizet, és a kagyló szélére támaszkodva belenéztem a tükörbe. Nem örültem a látványnak. Vállamra és homlokomba hulló hosszú, szőke hajam alól egy álmos szemű, negyven körüli Csipkerózsika tekintett vissza. Ráöltöttem a nyelvem, aztán benyitottam a középső szobába, ahol békésen aludt a fiam és a lányom. Betakargattam őket, majd megnéztem a fenyegető faliórát, ami évek óta kegyetlenül uralta felettünk az időt.

Még csak hajnali fél négy volt. Felhorkant a hűtőszekrény, mint egy dühös vadkan, és összekoccantak a tetején a poharak. Árgus szemekkel kutattam a hűtődobozban szunnyadó zöldségeket, míg fel nem fedeztem egy kígyóuborkát. Néhány karikát levágtam belőle. Visszaslattyogtam a hálóba, hanyatt vágtam magam az ágyon, majd a homlokomra és lehuny szemhéjamra tapasztottam a még nedves, zöld karikákat. Nem mertem visszaaludni, mert féltem, hogy megismétlődik az álmom, ezért elkezdtem fejben kiszámolni, hogy ha a keresetemből kifizetem a közköltségeket és a tartozásomat, akkor megint nem tudok cipőt venni a nagyobbik gyerekeknek. Ettől aztán végképp kiment a szememből az álom. Az uborkaszeteleket lefejtettem az arcomról, és elrágcsáltam. Nyújtózkodtam, kiléptem az erkélyre, és lenéztem a városra. A látvány cseppet sem élénkített fel. Az egyetlen derűs színt egyedül én képeztem a tájban, a rózsaszínű köntösömben.

Az utcában hajnaltól késő estig autók, motorok, villamosok zöreje és az építkezésen zajló munkálatok gyilkolták a csendet.

Becsuktam az erkélyajtót meg az ablakot, hogy kizárjam a bűdös város fortyogó, zaját. Uzsonnát készítettem a gyerekeknek, és levelet írtam mellé utasításokkal, amit az asztalon hagytam. Hirtelen gyengeség fogott el, megfájdult a fejem, és a szívem is rendetlenkedni kezdett. Kiütött rajtam a hi-

deg veríték. Leültem és mélyeket lélegeztem, míg jobban nem lettem. Ittam egy pohár vizet, és mielőtt dolgozni indultam, belenéztem a tükörbe. Sápadt voltam nagyon, ezért kirúszoltam az ajkamat, kicsit kikészítettem az arcomat, és amikor már tetszettem magamnak, elindultam a szerkesztőségbe.

A Béke-domb enyhén meredek oldalán alig bírtam felkapaszkodni, úgy éreztem, rögtön elájulok. Összevissza vert a szívem, nem kaptam levegőt, elmozdultak előttem a házak. Megálltam, megkapaszkodtam egy fában, aztán elvesztettem az eszméletemet.

Középkorú, kék szemű doki hajolt fölém. Alaposan megvizsgált, kikérdezett, majd beutalt az osztályára, mert különböző analízisekre volt szükség.

– A baj forrása idegi- és pszichikai eredetű – állapította meg –, de ezen ne is csodálkozzon, kedves hölgyem, hiszen ön nemrég veszítette el a férjét meg az édesanyját, ráadásul az újságnál a megye összes szociális esete is a maga nyakába szakadt, és az írásaiból tudom, hogy valóságos szélmalomharcot vív, hogy javítson az emberek sorsán, miközben a sajátján képtelen segíteni. Ön két évig cipelte a lelki, fizikai és valószínűleg az anyagi terheket, és dicséretére legyen mondva, csak most roppant össze. Más ember már hamarabb összeomlott volna.

– Meglehet – bólogattam kábán –, és az is igaz, hogy nem volt könnyű az elmúlt időszak, ráadásul álomban újra meg újra meglevenednek életem legszörnyűbb emlékei, és nem bírok tőlük megszabadulni.

– Majd helyre rakjuk a dolgokat, és garantálom, hogy kegyed hamarosan felépül.

Az orvos a nyugtató és erősítő gyógyszerek mellett a kórház pszichológusához irányított, akinél naponta jelentkeznem kellett, és mindenféle tesztet végigcsinálnom. Különböző ábrákkal tele lapocskákból ki kellett választanom a nekem tetsző vagy nem tetsző figurát, színeket kellett egymás mellé illesztenem ízlésem szerint, és logikai feladatokat megoldanom.

Ezek után összedugták a fejüket, és levonták a következtetéseket, mert hamarosan magához kéretett a főorvos.

– Ami azt illeti, maga igen különleges ember, de mint tudja, minden ember társas lény. Kegyed pedig szép, fiatal nő, ezért férfira van szüksége, és azt javasolom, hogy... – De nem fejezte be a mondatát, mert idegesen pattantam fel, és villámló pillantásokat lövelltem felé.

Mintha tűt szúrtak volna a hátsómba. Mélységes gyászom és betegségem közepette nem óhajtottam társaslény lenni!

– Akkor ezt a mondatomat most félbehagyom – mondta a doki –, viszont holnapra házi feladatot kap...

– Ön jelenleg olyan helyzetben van, mintha kétlábú széken ülne, ezért megkérem, hogy holnap reggelre írja fel egy cédulára nekem, miből készítené ennek a széknak harmadik lábát, hogy ne billegjen. Csak írja rá egy darabka papírra, hogy banánból, trombitából vagy bármiből, ami eszébe jut. A reggeli kilencórás viziten aztán adja ide. És most elmehet.

Na, gondoltam, más sem hiányzott a boldogságomhoz. Örültem, hogy végre kikerültem az újságírás mindennapos taposómalmából, ha csak egy hétre is, és addig sem kell egyetlen betűt sem leírnom, és most tessék! Írhatok megint! Annyira ideges lettem, hogy elhatároztam, nem írok semmit. Írjon a fene! Majd megmondom, hogy jó nekem az a kétlábú szék úgy, ahogy van, legfeljebb kivágom az ablakon, ha ráunok, és kész.

Szédülten indultam vissza a kórterembe. A folyosón elgyengült, fásult tekintetű emberek bolyongtak. Mindegyikük egy láthatatlan kétlábú székkel cipelt a hóna alatt.

Éjszaka zaklatottan forgolódtam. Az erős nyugtató sem bírt fejbe verni, talán azért, mert tudat alatt furdalt a lelkiismeret az el nem végzett feladat miatt.

Úgy éreztem, hogy a szék harmadik lába Damoklész kardjaként lóg a fejem fölött.

Verejtékezve másztam ki az ágyból éjjel három óra körül. Felvettem a köntösömet, és csendben kipartizánkodtam a folyosóra, amelyet intimen világított meg egy apró égő. Bekopogtam a szolgálatos nővér szobájába, és papírt kértem tőle, olyat, amire írhatok. A nővérke álmosan kelt fel a kanapéről, az íróasztalhoz lépett, és letekert kétarasznyi faxpapírt.

– Elég lesz? – kérdezte ironikusan.

– Nyugodjon meg – mondtam –, ki fogom mindet használni.

Visszamentem a folyosóra, az ablakhoz léptem, melynek széles párkánya alkalmasnak találtam az íráshoz, és kibámultam arra a göcsörtös fára, amelyet a légáramlat olyan kíméletlenül rángatott, akárcsak engem az élet szele. Részvétem, öregem – intettem neki, aztán a fantáziámra bíztam, hogy mi a jó francból legyen annak a rokkant széknak a harmadik lába, és mert hirtelen elkapott az ihlet, és tudtam, hogy egy alkotás fabatkát sem ér, ha nincs benne kovász, a következőket írtam:

„Fabatka hagyatékból széket faragtam,

s mert fabatkát ért, eltört alattam.

Most ülök sajtó üleppel, fejem kába,

és várom, hogy kinőjön az ülőke lába.

Festhetnék neki egy szép, harmadik lábát,

becsapva Patyomkin-díszlettel magam s a tájat,
de mert ez csak illúziótoldás,
számomra nem lehet igazi megoldás.
Depressziómból, mit, ha lefaragnék,
harmadik széklábat tákolhatnék.
Valószínűleg silány lenne az árva,
S székinfarktust kapna, míg rám várna.
Inkább elmegyek egy asztaloshoz, mondjuk Szatmárra,
hogyan tanítson meg jól a szakmára,
aztán magam készítem el a hiányzó lábat,
amit mindenki a saját szemével láthat,
sőt, ki is próbálhatja, velem az élen,
milyen jó biztonságosan ülni e széken!”

Reggel, amikor átnyújtottam a félméteres papírtekercset, a főorvos teljesen meghökkent. Látszott rajta, hogy hosszú praxisa során még soha egyetlen beteget sem fejtette ki ilyen bőven a véleményét a szék harmadik lábáról.

– Majd elolvassa, ha lesz ideje – vigasztaltam a dokit, aztán befordultam a fal felé a kórházi ágyon, és a fejemre húztam a takarót.

A halottas menetben haladók talpa alatt csikorgott a hó, a lovak patái élesen klakkogtak a fagyott földön. Kilehelt párájuk foszladozó felhőként maradt le mögöttük.

Zsibbadt aggyal, automatikusan lépegettem a koporsó után a komoran őrködő sírkövek sorfala között, amikor a szél hirtelen felkapta a kalapomat, és berepítette özv. Holubák Jánosné sírkertjébe. Nem, nem fogok utána-szaladni, mert megint hasra fogok esni, mint a múltkor, és beverem a fejem abba a vén padba, amelynek a támlájába azt véste egy, három elemi végzett szerelmes illető, hogy „Öröké a tized”. Ezt a pompás szöveget azért újra elolvasnám, gondoltam kuncogva. Óvatosan kerülgettem a kiálló gyökereket, és amikor a két sír közé értem, melyekben örök álmát aludta Sajdik Irénke és Rácz Alajos, döbbenet láttam, hogy a pad eltűnt, a helyén pedig egy kétlábú szék meredezik az oldalára dőlve. Ijedten kaptam a szám elé a kezem, amikor valaki kivált a gyászmenetből, hozzám sietett, és rosszalóan megrázott.

– Hagyjon békén! – morogtam, és csodálkozva láttam, hogy a nővérke az.

– Menjen be azonnal a doktor úrhoz, mert beszélni akar magával – mondta a fehér köpenyes hölgy, és átnyújtott egy pohár vizet.

Nem voltam cseppet sem szalonképes állapotban, amikor beléptem az orvosi szobába, ezt a falon lévő tükör épp olyan híven igazolta, mint a fris-

sen vasalt asszisztensnő tekintete. A pongyolám félre volt gombolva, a hajam, amit a fejem búbján sebtében lófárokba kötöttem, szanaszét meredezett, és az egyik szemem alatt sötétén virított a lepislogott szempillafesték.

Kérdőn néztem a dokira, aki rám mutatott, és a következőket mondta a nővérkének.

– Bemutatom önnek az újságírónt. Úgy nézzen rá, hogy ő olyan ember, aki a falnak is másképp megy neki, mint más ember...

Fogalmam sem volt, hogy ezt a doktor úr bóknak szánta-e, avagy kritikának.

Ezután az orvos a paraván mögé vont, és a következőket kérdezte:

– Mondja, van valakije Szatmáron?

– Nincs nekem senkim az égardta világon – feleltem.

– Akkor miért írta a széklábas versében azt, hogy elmegy egy asztaloshoz Szatmárra?

– Van ennek valami jelentősége?

– Igen, nagyon is van.

– Tudja, doktor úr – mondtam szemlesütve –, én csak azért írtam, hogy elmegyek „Szatmárra”, mert ezt a rímet találtam megfelelőnek a „szakmára”.

A doktor úr erre nem számított, ez meglátszott rajta. Valami titkos lelki vagy tudatalatti összefüggést gyanított köztem és a Szamos-parti város között. Kicsit csalódottan hümmögött, összehúzott szemöldökkel morfondírozott, aztán mély lélegzetet vett, és így szólt:

– A verse, amit a szék harmadik lábáról írt, nagyon jó, és nyugodtan közölheti az újság Humor rovatában, viszont nekem holnap reggelre egyetlen mondatban vagy szóban írja rá egy darabka papírra, miből legyen annak a fránya széknek a harmadik lába. Banánból, trombitából vagy bármiből! Meg van értve?

Hát ez már kész röhej! Világosan kiderül a kis lírai alkotásomból, hogy fából készítettem el annak az átkozott suszterszéknek a hiányzó végtagját, mégpedig kitanulva az asztalosságot, hogy minél tökéletesebb legyen, de ha a doktor úrnak ez nem tetszik, akkor kénytelen leszek valami olyat írni, amit ő látni szeretne azzal a két kék szemével.

Reggel aztán a vizit előtt gyorsan egy apró papírdarabra vettem az új választ, igen röviden, és a nyakamat tettem rá, hogy ezután nem kapok több házi feladatot.

Másnap hazaengedtek a kórházból.

A cédulán a következő szöveg állt:

„Jelentem, hogy annak a bizonyos széeknek a harmadik lábát a doktor úrnak egy félbehagyott mondatából, illetve egy jó nagy banánból fogom megszerkeszteni!”

Nos, azóta a saját, leltárszám nélküli ágyamban álmodom újra meg újra, hogyan veri le a kalapomat a fagyos szél, miként esem hasra a megboldogult Sajdik Irénke és Rácz Alajos sírja között, beverve a fejem a szüette pad helyett immár egy kétlábú székre, amit a pokolba kívánok, már csak azért is, mert nagyon hiányzik nekem a padról az a vidám kis felirat, hogy „Öröké a tized”.

MAKRANCINÉ

A ligeti utca, ahova költöztünk, olyan szűk volt, hogy amikor egy este felkiáltottam, hogy „Fogtam egy bűdös nagy bolhát”, nagy ijedten nézett a szemközti házra, és így szólt: Máskor halkabban beszélj, nem kell tudják Weiszék, hogy nekünk bolhánk van!

De nem a bolha és a szűk utca, még csak nem is Weiszék izgattak engem, hanem Makranciné, a jobb oldali szomszédunk, akit valami borzongató titokzatosság övezett.

Már három hónapja voltunk a szűk utca lakói, de még soha nem láttam. Annál többet fenyegettek, hogy neki adnak, ha rossz leszek, és bevallom, ennek legalább annyira örültem, mint tavaly annak az átkozott kutyaharapásnak.

Kerítésünk hasadékain kukucskáltam át, de csak a gyomos udvart láttam, meg a félig bedőlt utcai kerítést, ásító kapujával. És ettől még lehanggoltabb és még kíváncsibb lettem.

Esténként betört ablaka alatt kucorogtam, és lúdbőrözve hallgattam a kiszűrődő izgalmas párbeszédet, az artikulálatlan hangokat, de bármilyen szemfüles voltam, mégsem láttam se bemenni, se kijönni egy teremtet lelkem sem.

Kíváncsiságom és fantáziám elnyomták félelmemet, és most már csak azért is rossz voltam. Minden lehető és lehetetlen csínyt elkövettem, hátha előhívják miattam. Sajnos csak szegény anyám hajába sikerült néhány ezüst szálat ültetnem, és a tél is hamarosan beszorított a lakásba.

Szerettem a telet, csak azt utáltam, hogy mindenféle göncöt magamra kellett szednem, meg bakancsot húznom, és a napnak csak bizonyos óráiban mehettem ki.

Egy délelőtt, amikor a kenyereztől jövet bőszen szántottam a havat, és képzeltem pipámból akkora füstöt eregettem, amekkorát öreg papó sem tudott, észrevettem, hogy a pöfékelő kémények irigykedve utánoznak, csak a Makranciné kéménye ül méla közömbösséggel az alacsony háztetőn.

– Na, mi lesz, öreg – szóltam rá –, beléd szorult a füst, vagy nem mersz versenyre kelni velem?

És miután hatalmasat szippantottam láthatatlan pipámból, feléje pöfékeltem egy nagyot.

– Juhé, pajtikám drága, de jó, hogy itt vagy – vijjogott rám hirtelen egy hang, de olyan közléről, hogy éreztem az arcomon langyos páráját. Egy villanás alatt rájöttem, hogy közben a Makranciné ablaka elé értem, amelyről mindig egy elsüllyedt hajó kajütblaka jutott eszembe, amin a halak éppúgy benézhetnek, mint én az ő ablakán, ha beláttam volna...

Eljött hát a régóta várt izgalmas pillanat, de én most mégsem repdestem az örömtől. Sőt, semmitől sem repdestem, csak álltam moccsanatlan béna-sággal, félig emelt lábbal, csücsörítve, mint egy elszakadt film hibbant kis hőse, és pár másodperc kellett, míg reflexeim újra működésbe léptek, és újra láttam a fekete macskát, amint óvatosan közeledik a nagy fehér hóban az utca vége felől, hallottam a varjak káromlását, és éreztem újra, hogy a kenyeret szorongató ujjaim majd lefagynak.

– Az áldóját! – mondtam magamnak, ahogy öreg papó is mondta volna. – Kössük fel a gatyát, és nézzünk oda!

Ablaka vasrácsába kapaszkodott fagytól sebes ujjáival. Arca ezer ráncba futott az örökös rángatózástól. Szeme lázfényesen, ravaszul hunyorgott rám, haja külön élmény volt számomra. Szürke csíkos, vastag szálú, tele borsó nagyságú fekete szemcsékkal. Vállát vonogatta, feje jobbra-balra billegett vékony nyakán, és amikor széthúzta a száját, amin egy szemölcs volt, hosszú ősz szálakkal, akkor kivillantak aranyfogai.

– Makranciné néni? – mekegtem nekibátorodva a köztünk feszülő rács erősségétől.

– Igen – szólt, és sűrűn bólogatott.

– Én vagyok az új szomszédja – mondtam, előkotorva hangomat az ijedtség valamelyik rekeszéből.

– Nahát! – mondta, és le nem vette kiguvadt szemét a kenyeremről.

Letörtem a kenyér sarkát, mohón utánakapott, és sírva fakadt. Arca pillanatról-pillanatra változott. Az egész asszony mozgásban volt, mint egy dróton rángatott bábu.

– Mi van magával? – érdeklődtem. – Miért csinálja ezt?

– Légnyomást kaptam a háborúban – közölte, és felfalta a kenyérdarabot. Lassú billegéssel megfordult, szólt valakihez, megkérdezte, mikor lesz kész az ebéd, de az illető azt felelte, hogy ma nem lesz ebéd, érje be azzal a darabka kenyérral, amit az imént kapott.

A hang nagyon ismerősnek tűnt, de mielőtt benézhettem volna, becsapta az ablakot, melyen a tátongó rést egy ócska falvédő takarta, és mocskos foltjai közül a következő szöveg kandikált ki, piros cérnával kivarrva: „...vágyat az ebédhez”.

Azon az éjszakán nem aludtam. Száz kérdés motoszkált a kobakomban, és miközben válaszokat próbáltam keresni rájuk, belebámultam a sárga fénykörbe, ami a Weiszék mennyezetén ült, s melyen az asszony öltögető mozdulatai olyan hosszúra nyúltak, mint ez a rohadt tél..

Hajnalra már kész tervem volt, és tudtam, nem tántorít el tőle senki és semmi.

Levágтам egy darabot a szalonnából, egy karéjt a kenyérből, két hagymát és téli almát csomagoltam mellé, majd kisurrantam a fáskamrába, s míg nagyiek mélyen aludtak, kihordtam és átdobáltam a kerítésen jó pár fahasábot és gyújtóst, majd én is utánamásztam.

Az udvarán hatalmas körtefa gubbasztott. Göcsörtös karjai feketén rajzolódtak ki a szomszédos tűzfal fehérre meszelt oldalán.

A fát behordtam az alacsony verandára. Apró lábnyomaim árulkodva követtek a hóban. A felrakott fahasábok tetejére tettem az újságba csomagolt élelmet, és lélegzetviassafojtva álltam, valami életjelre várva. Mély ugatás formájában jelentkezett, és csak két torokköszörülés között jöttem rá, hogy köhögés. Első pillanatban el akartam futni, de a kíváncsiság ottragasztott.

Rekedt hang szólalt meg:

– Egész éjjel nem tudtam a köhögéstől aludni.

– Mit akarsz? – vijjogta a másik. – Törött ablak, fűtetlen kályha, éhezés. Meg fogok döglenni!

– És a pénz? A rengeteg ékszer? Arany, gyémántfülbevaló, briliánsgyűrű hol van? Hát a szép ezüstkészlet hol? Elittad, nyomorult, mind elittad! Oh, édes istenem, hogy így kell elpusztulnom.

Sírás, köhögés, majd újra csend, nagy, hideg csend.

Visszamásztam, szívem veszettül zakatolt, és égő arcomon szétdőrsöltem egy marék havat.

Másnap sokáig leskelődtem, de senki nem jött ki, és nem ment be, az utcai ablakon pedig szomorúan csüngött az egykori falvédő rongyos darabja. Nem bírtam semmire figyelni, nem mentem szánkózni, korcsolyázni.

Ott őgyelegtem az udvaron, papó körül, míg rám nem ordított, és a kutya-úrstenembe nem küldött.

– Papó, jó öreg papó – sündörögtem oda hozzá –, mesélj nekem valamit Makrancinéről...

De papó a pipa szárával nagyot húzott a búbomra, és azt ajánlotta, kerüljem el jó messzire az asszonyt!

Február lehetett, gyönyörű holdvilágos éjszaka volt. Mindezt csudára tudtam volna élvezni, ha a zsíros bab el nem csapja a hasamat, és nem jártam volna egész éjjel a klotyót.

Nyáron más volt a helyzet. Akkor varázsa volt ennek a kis fabódénak. Először is meleg volt. A réseken szivárványszínű portölcsért vetített be a napocska, és gyönyörű aranyzöld és ezüstkék legyek zsongtak mámorítón.

Gyulu, a nagy kövér pók pedig csak szötte-fonta nekik a hálóját. Színes képeslapok és divatlapokból kivágott, csábító kalapú hölgyek bámultak rám, és én gyönyörűséges bajuszt és szakállt pingáltam nekik, hogy addig se unatkozzam.

De most február volt, hideg, és csak a hold világította kékesfehérre a havat. Én meg ott vacogtam a bódében, és nyitva hagytam az ajtaját, mert féltem.

A manökenek szemükre húzták kalapjukat, Gyulu valamelyik zugban szunyókált, és akkor egyszerre csak énekhang ütötte meg a fülem.

Nem volt szép, de különös, bűgő-víjjogó, és a dallama csodálatosan megkapó. A szomszédból jött, és miután magamra rángattam a nadrágomat, felmásztam a kerítés tetejére.

Gyertya égett Makrancinénál, és valami multság lehetett, mert rengeteg árny suhant el táncot lejtve az udvarára néző ablak előtt. És bűgött a hang, sírva, nevetve. Hol felrepült, mint a madárka, hol lehullt, mint egy súlyos könnycsepp, és forgott, távolodott, közeledett. Átmásztam, odalopóztam.

A terítetlen asztalon bádogtányérban gyertyacsonk égett. Nagyokat szökött a lángja. Száz gonosz manó szeme fénye vibrált benne. Kibontott újságon maradék szalonna, kenyérhéj, almacsutka, vaskályhában lobogó tűz, és egy elvarázsolt tündér táncolt vedlett ruhában, árnya felnőtt a kopott falra, aranyfogáról a fény a szemembe villant, vetetlen ágyra hullt, vonaglott, elhallgatott, manók szeme utolsót lobbant, eltakarodtak, már csak a tűz parázslott, homályos, titokzatos árnyak a falakon, és rekedt csend. Csak a gyomrom korog, csak a lábam ujjai fagynak le rögtön, tehát nem álmodom, ezért iszkiri vissza az ágyamba.

Meghültem és szomorú voltam, mert nem engedtek ki. Rajzlapot kerestem, vízfestéket, és megfestettem az éjszakai látomást.

Nagy hatással volt papóra. Aggódva nézett, és gyorsan megmérte a lázamat. Csalódott képet vágott, barackot nyomott a fejemre, és így szólt:

– Mindig mondtam, hogy marha nagy fantáziád van. Ezzel még viszed valamire, az áldóját!

Másnap nagyival beteglátogatóba mentek, és így eljött számomra a cselekvés lehetősége.

Felöltöztem, ételmaradékot gyűjtöttem össze, fát lopkodtam, és megismételtem az első akciót, csakhogy nappal.

Makranciné tornácára hordtam mindent, leguggolva rendeztem, amikor kivágódott az ajtó, és rám vijjogott:

– Már vártalak, kedvesem, gyere be – és belibegett, én meg követtem.

Szegényszag csapott meg, áporodott, avas, füstös, a hagyma és a mosdatlanság szaga, hideg és félhomály. A vedlett falról filmszínésznő mosolygott rám, nem tudtam, ki lehet.

– Az én vagyok – csuklotta Makranciné –, ugye, milyen szép?

Egy vaksi tükör elé állt, és magára mosolygott. Igen, ő az. Órá hasonlít a kép. De mi lehetett az a tragédia, ami ennyire megváltoztatta?

– A lakótársa hol van? – kérdeztem, mire igencsak meghökkent, és fúrcsán nézett rám. Hirtelen vihogni kezdett, és szikkadt mellét csapkodva kiabálta:

– Három éve nem volt rajtam kívül senki ebben az istenverte odúban – és artikulálatlanul kacagni kezdett.

Egy háromlábú suszterszékre ereszkedtem, és csak azért nem futottam el, mert az én lábaim is olyanokká váltak, mint a széké, amin ültem. Rémulten hunyorogtam, és a hideg ellenére apró patakocskákban kezdett csordogálni a verejték rajtam. Kezem fejével nagyot töröltem a homlokomon, majd torkom szakadtából ráordítottam:

– Hazudik! Hazudik! Hiszen a saját fülemmel hallottam a beszélgetést! Igen, tisztán hallottam. Engem nem lehet becsapni, nem vagyok hülye! És nem is szabad, mert én jót akarok magának!

Még mindig kacagott, és lassan, nagyon lassan közeledett felém, mint egy törött szárnyú, vén madár. Ott keringett fölöttem, hatalmas karmú kezével dús hajamba túrt, úgy búgta vijjogta:

– Nem, kedvesem, téged nem csaplak be. Nem csaphatlak be, hiszen évek óta te vagy az egyetlen lény, aki jót tett velem, aki bemerészkedett hozzám, megmentve a fagy- és éhhaláltól. Te még kicsi vagy, de ha nagy leszel, meg fogod érteni, hogy az emberek, ha nagyon magányosak, akkor magukban beszélnek...

Hangja ott zsongott, bűgött a fejem körül, és annyi árnyalata volt, mint a szélnek. Ráismertem köztük a titokzatos beszélgetők hangjaira, és megnyugodtam.

Leült mellém egy hokedlire, és úgy zötyögött, mintha a 21-es buszon ülne. Vonogatta a vállát, nagyokat bólogatott, és rongyos kabátja alját morzsolgatta.

Megfogtam a kezét.

– Le kell vágni a körmödet – mondtam –, meg kell mosdjál, és én megfésüllek, hogy megint szép legyél, mint a képen.

Sírt, nevetett, és beleegyezett. Elrohantam ollóért, fésűért. Egy nedves törölközővel megmostam az arcát, nyakát. Hogy mi koszt és festéket töröltem ki a ráncaiból! Kifésültem hajából az apró fekete szemcséket, és csak ámultam, mikor egy féldoboznyi fekete cipőkrém gyűlt össze belőlük. Ezzel kente őszülő haját. A körmeit nem bírtam levágni, talán három napig egyfolytában ázniuk kellett volna.

Megkértem, ne mozogjon, mert levágom szemölcséről a hosszú ősz szőr-szálakat, de mintha a zuhogó vízesésnek szóltam volna, hogy álljon meg egy percre. Így aztán le kellett mondanom a műveletről, nehogy belevágjak a szájába.

Tűzet raktam. A füsttől alig láttuk egymást, de meleg lett. Elébe tettem az ételt, és néztem hogyan falja, és mekkorákat csuklik közben.

Láthatóan jobban érezte magát. Eltáncolt egy törött kredenciig, ahonnan hatalmas albumot kotort elő. Az asztalra tette, és odahívott.

A fedőlapon átlátszó kötése alól hatalmas, palotának beillő épület ablakai ragyogtak elő. Csodásan ápolt kert vette körül, előtérben állt a filmszínésznő egy kopasz, bajuszos úr társaságában, előttük pedig két kisfiú mosolygott.

Kinyitottam az albumot... Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény, de gyönyörű lány, akibe beleszeretett egy idős, de dúsgazdag földbirtokos. Feleségül vette – akár az operettekben –, tejből-vajból fürösztötte, elhalmozta ékszerekkel, drága ruhákkal. Bejárta vele Párizst, Rómát, Velencét, a svájci havasokat, de ő mégsem volt boldog. Még két szép fiacskájának sem örült. A lelke sivár volt, szerelemre éhes. Utálta dúsgazdag urát, és várta, hogy fehér lovon eljöjjön érte egy délceg fiatal herceg. És tízévi házasság után el is jött. Nem volt fehér ló, csak fehér mosoly, ki-sportolt termete, és szebb volt a legszebb hercegnél is. Tizenöt évvel volt fiatalabb az asszonynál, a zsebe üres volt, de szókinccse tele szép szavakkal, és Makrancinak hívták. Az asszony megszőkött vele. Otthagytá fiacskáit, gazdag férjét, és tűrte Makrancsi szeszélyeit, kicsapongásait, kegyetlen veréseit.

Kitört a háború, és férje meg gyermekei külföldre menekültek. De ő nem ment velük. Ittmaradt a „herceggel”, aki elitta, elkártyázta ékszereit, értékes bundáit, ezüstkészleteit. Mikor bomba csapódott be a szomszédos telekre, és Makrancinét három nap múlva kotorták ki a romok alól, akkor a szépfíú cserbenhagyta, s megszökött egy hasonszőrű nővel.

Aztán rohamosan romlott minden. Az emberek féltek az asszonytól, elkerülték, a kölykök csúfolták, kövekkel dobálták, ő pedig embergyűlölő lett. Összetört benne minden, ami szép volt.

Néha kenyérdarabokat, murkot, hagymát dobáltak be az ablakán, és ő ezen tengődött. Később éjszakánként kisurrant, meglöpködt a kiserdő galylyait, a kertek terméseit. Kutyák rohantak vonyítva utána, szél cibálta, eső verte, fagy marta, és halálos félelem gyötörte. Ellensége az emberiség, barátja pedig a vaksi tükörből ráhunyorgó, borzos, vén madárijesztő volt.

Az album becsukódott, és én úgy álltam fel, mint aki olyan filmet látott, mely után elfelejtették kiírni, hogy „Vége”.

Belekapaszkodtam az asszonyba, és a fülébe súgtam:

– Én nem hagylak el soha. Minden nap eljövök hozzád, és hozok valamit.

– Áldjon meg érte a Szűzanya! – csuklotta, és az albumból előhalászott egy szentképet, melyről a szépséges Szűz Mária nézett rám olyan jóságos tekintettel, hogy teljesen átmelegedtem tőle. – Ő majd megvéd téged minden rossztól – mondta, és a kezembe nyomta a képet.

– Csak lenne már nyár! – sóhajtott –, azt könnyebben elviselem...

A napok olyan hamar és olyan izgalmasan teltek, hogy észre sem vettem, már kitavaszkodott.

Makranciné udvarán virágzott a körtefa, fű ütötte fel bársonyos fejét a kövek között, és a fecskék az asszony eresze alá költöztek.

Ugyanilyen gyorsan jött el a nyár is, és a levegő megtelt balzsamos illattal. Papóék nem nagyon törődtek ilyenkor velem, és én szinte csak enni és aludni jártam haza.

Már nem mászkáltam át a kerítésen. Körbementem, és a kapun léptem be, mint a vendég, vagy az utcai ablaknál folytattam hosszú eszmecesterét vele, a szomszédok legnagyobb megrökönyödésére és öreg barátnőm örömére, aki szemlátomást megváltozott, magabiztosabb lett, és nagy régi-módi ruháiban billegett elébem a kapuba, aranyfogait villogtatva...

Így vesztettem el lassan a barátaimat. A kölykök állandóan csúfoltak, cibálták a hajamat, kiközösítettek, és házunk falára felírták: „BOLOND-BARÁT!”

Én meg piros krétával Makranciné ablaka fölé írtam: „MAKRANCINÉ NEM BOLOND!”

Papó többször fenéken billentett, sűrűn használta a pipaszárat, de minden eredmény nélkül. Végül beletörődött, és hosszú esti szónoklataim után mindig félretett egy kevés ételt a „barátnőmnek”.

Aztán a dolgok kezdtek rosszra fordulni. Valami átok feküdt rajtam, és nem bírtam lerázni magamról, bárhogy próbáltam.

Nap mint nap véresen, téptetten érkeztem haza. Kölykök falkájával vívtam csatát. Védőbeszédet tartottam Makranciné érdekében az eperfáról, de leráztak róla, és meg kellett védenem magam. Hogy teljes legyen a bánatom, egy augusztusi délelőtt zárva találtam öreg barátnóm kapuját. Átmásztam, mint régen, de hiába, mert nem nyitott ajtót. Az utca felől kezdtem veszetni az ablakát, azt hittem, valami baja van, de ő mosolyogva táncolt az ablakhoz, kezében egy barna tollú kis tyúkkal, és közölte, hogy az az övé, csak az övé, és tojást tojt neki.

Őszintén tiszteltem érte a szárnyast. Este betévedt hozzá az udvarra, és ő rögtön becsukta a kaput. Csakhogy ezentúl én ki lettem zárva. Makranciné csak a tyúkját szerette, engem kezdett elfelejteni. A tyúknak mesélt érdekes történeteket erdő mélyén lévő kolostorokról, titokzatos fekete lovakokról, szerelmes apácákról, és ha meg akartam hallgatni egy-egy részletét, újra az ablaka alatt kellett kuporognom.

Napjaim üresek lettek, és céltalanok. Testi sebeim eltörpültek lelki sebeim mellett, a nyarat már nem láttam aranyszínűnek, és magányomban jobban fáztam, mint a leghidegebb téli napokon.

Egy darabig Gyulut etettem szép kövér legyekkel. Aztán tíz-tizenkét festményt készítettem, egy egész sorozatot a Makrancinéval való barátságom izgalmasabb epizódjairól. Az udvarán őgyelgő barna kis tyúknak minden nap kukoricaszemeket, áztatott kenyérhéjat szórtam át a kerítésen, hadd tojjon minél több tojást, és etesse vele az asszonyt.

De hát csordultig telt a keserű pohár, nagyot csaptam a fabódéra, és olyan elhatározásra jutottam, amitől én is megrémültem.

Mivel nap mint nap élesebben éreztem, hogy féltékeny vagyok a tyúkra, elhatároztam, hogy éhen veszejtem a pimaszt, hogy újra barátkozhassam Makrancinéval. Elhatározásomat tett követte. Az első héten pizszokul éreztem magam, amikor a megszokott etetési időben mindig a résnél várt, aztán, hogy nem kapott semmit, lecsípett néhány kókadt fűszálat, és bánatosan pittyegett, mintha azt mondaná: Nincs itt semmi, nincs-nincs-nincs...

Hogy ne halljam, egész nap elkódorogtam. Idegen gyerekeket szedtem össze a külváros legeldugottabb zugaiból, csodás történetekkel traktáltam őket, melyeket Makrancinétól hallottam, vagy magam költöttem... Egyre borzongatóbbakat, és vigasztalást találtam tátott szájú hallgatóságomban. Minden nap késő este kerültem elő, mocskosan, kék foltokkal, szakadt blúzzal. Talpam felsebezték a hegyes kövek, tövissek.

Nagyi rettenetesen sírt, papó káromkodott, és azt mondta, hogy tízéves létemre annyi eszem sincs, mint egy tökkelütött dedósnak. Meg is vert rendszeresen szíjjal, sarokba állított, de én tojtam az egészre.

Már augusztus vége felé jártunk, amikor egy füledt éjszakán szörnyű álmom volt.

Makranciné ágyában hatalmas tyúk ült, kopasz fején bajuszt viselt. Az asszony a földön vonaglott véresen, és a nevemet kiabálta. A seprűvel kivertem a szörnyeteget az udvarra, amely felrepült a körtefára, és gúnyosan nevetett-nevetett. Erre a szörnyű nevetésre felébredtem.

Papó köhögött a konyhában. Félrenyelte a pipafüstöt, és kacskaringós káromkodásba kezdett a pipadohányt készítő cégek rovására.

Két perc alatt a kerítésnél voltam. Áttornásztam magam, és verni kezdtem az ajtót, az udvari ablakot.

Teltek a másodpercek, mint az évek, és a torkom úgy kiszáradt, mint a kültelki kút kánikulában.

Végre kivágódott az ajtó, és én rémült iszonyattal hőköltem hátra. Makranciné állt előttem, ijesztőbben, mint valaha. Szája szélén csorgott a nyála, szeme vérben forgott, kezében élettelenül, félrebicsaklott fejjel csüngött a tyúk, és ő egész testében rángatózva, zihálva, a pofámba rikoltotta:

– Kitekertem a rühes nyakát, mert nem akart nekem tojást tojni! – Azzal hozzám vágta a dögöt.

Irtózva ugrottam el, és másztam a kerítésre, miközben Makranciné kövekkel hajigált. Egy el is talált, és ez jobban fájt, mint bármelyik sebem, amit miatta kaptam.

Sírva, ordítva vetettem magam udvarunk macskakövére, és a saját ordításomtól már nem hallottam Makranciné üvöltését.

Négy napig sírtam és szenvedtem kétségbeesve, és amikor helyre jöttem, csak akkor tudtam meg, hogy Makrancinét még azon a napon elvitték. Akkor elővettem a naplómat, és a következőket írtam bele:

Elvitték fehér fantomok, keresztes álszentek
Földi göncölszekéren. Holdsárga házba mentek,
Nem maradt utána csak meggyújtott rongyhalom
Meg a piros írás a rogyant házfalon.